

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie **R. Ż.**

skazanego z art. 148 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

w dniu 19 października 2021 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 31 stycznia 2020 r., sygn. akt II AKa (...)

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w B.

z dnia 5 września 2019 r., sygn. akt III K (...),

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zwolnić skazanego od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne, w tym od wydatków tego postępowania w kwocie 20,00 (dwadzieścia) złotych;**
- 3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy z urzędu adw. A. K. - Kancelaria Adwokacka w K. - kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych), w tym 23 % VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji oraz kwotę 123,98 zł (sto dwadzieścia trzy złote i dziewięćdziesiąt osiem groszy) tytułem zwrotu niezbędnych i udokumentowanych wydatków poniesionych przez obrońcę w toku postępowania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 września 2019 r., sygn. akt III K (...), Sąd Okręgowy w B. uznał R. Ź. za winnego tego, że „w dniu 29 października 2017 r. w C. woj. (...), działając wspólnie i w porozumieniu z ustaloną osobą z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia T. P., przewidując możliwość i godząc się na spowodowanie jego śmierci, poprzez zadanie pokrzywdzonemu licznych uderzeń pięściami i nogami z dużą i średnią siłą w okolice głowy, klatki piersiowej, brzucha, pleców, podbrzusza, krocza, kończyn dolnych i górnych, w następstwie których T. P. doznał licznych obrażeń ciała w postaci: ran tłuczonych głowy, sińców i otarć naskórka powłok głowy, klatki piersiowej, grzbietu, kończyn górnych i dolnych, podbrzusza, prącia, wylewów krwawych podspojówkowych, podbiegnięć krwawych powłok głowy, klatki piersiowej, grzbietu, kończyn górnych, rozerwania błony śluzowej jamy ustnej, rozerwania wędzidełka wargi górnej, podbiegnięcia krwawego języka na przekroju, złamania mostka, złamania licznych żeber, powierzchownego rozerwania płuc, niewielkiego krwawienia w jamach opłucnowych, przedostania się treści pokarmowej do dróg oddechowych, rozerwania sieci większej, rozerwania krezki jelita cienkiego, perforacji jelita cienkiego, przedostania się niewielkiej ilości treści jelitowej wymieszanej z krwią do jamy brzusznej, podbiegnięć krwawych torebek tłuszczowych obu nerek, podbiegnięcia krwawego wnęki śledziony, rozerwania nadnercza prawego, podbiegnięć krwawych mięśni biodrowo-lędźwiowych, obrzęku mózgu i płuc, płynności krwi, silnego jej zastoju w narządach wewnętrznych, w przebiegu których doszło do rozwinięcia się postępującej niewydolności krążeniowo-oddechowej i zgonu T. P.”, tj. popełnienia zbrodni z art. 148 § 1 k.k., za co wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności.

Nadto orzeczeniem tym Sąd pierwszej instancji: zaliczył R. Ź. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie wynikający ze stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania (pkt 2 wyroku), orzekł o dowodach rzeczowych zgromadzonych w niniejszej sprawie (pkt 10 i 11 wyroku), zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych obciążając nimi Skarb Państwa (pkt 15 wyroku) oraz zasądził od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy wyżej wymienionego oskarżonego opłatę z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu (pkt 12 wyroku).

Apelację od powołanego wyżej wyroku wniósł zarówno prokurator kwestionując wysokość kary wymierzonej oskarżonemu R. Ż. i domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie temu oskarżonemu kary 25 lat pozbawienia wolności, jak i obrońca oskarżonego, zarzucając w niej kontestowanemu wyrokowi Sądu pierwszej instancji „błąd w ustaleniach faktycznych, który mógł mieć wpływ na treść wyroku polegający na dowolnym ustaleniu, że oskarżony R. Ż. działał z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia T. P., co doprowadziło do błędnej kwalifikacji prawnej co do strony podmiotowej czynu i w konsekwencji skazania go za popełnienie przestępstwa z art. 148 § 1 k.k. oraz wymierzenia mu rażąco niewspółmiernej kary 15 lat pozbawienia wolności, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy pozwala na przypisanie mu sprawstwa czynu spenalizowanego w art. 158 § 3 k.k.”. W oparciu o tak sformułowane zarzuty obrońca wniósł alternatywnie o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie odmiennie co do istoty sprawy przez skazanie oskarżonego R. Ż. za popełnienie czynu polegającego na pobiciu T. P. ze skutkiem śmiertelnym tj. za czyn z art. 158 § 3 k.k. i wymierzenie mu kary pozbawienia wolności w znacznie niższym rozmiarze albo uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, jak również o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu według norm przepisanych.

Po rozpoznaniu wniesionych w tej sprawie apelacji, Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 31 stycznia 2020 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że podwyższył orzeczoną wobec oskarżonego R. Ż. karę do 25 lat pozbawienia wolności, zaliczając na jej poczet okres tymczasowego aresztowania od dnia 29 października 2017 r. godz. 19:30 do dnia 31 stycznia 2020 r. (pkt 1 wyroku SA). Ponadto uchylił punkt 2 wyroku, zasądził od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy R. Ż. koszty tytułem obrony z urzędu udzielonej oskarżonemu w postępowaniu odwoławczym oraz inne wydatki, a także zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych postępowania odwoławczego, obciążając nimi Skarb Państwa. W pozostałym zakresie utrzymał orzeczenie Sądu Okręgowego w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniosła obrońca skazanego R. Ż. zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu:

1. „naruszenie art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. mając na względzie zaakceptowanie przez Sąd Apelacyjny w (...), że Sąd Okręgowy w B. wydając wyrok z dnia 5 września 2019 roku, sygn. akt III K (...) był nienależycie obsadzony”;
2. „rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez nierozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w apelacji”.

Przy tak sformułowanych zarzutach autorka kasacji wniosła o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania;
2. zwolnienie skazanego R. Ż. od obowiązku zapłaty kosztów sądowych w całości;
3. zasądzenie kosztów obrony świadczonej z urzędu za sporządzenie i wniesienie kasacji według norm przepisanych oraz zwrot niezbędnych wydatków poniesionych przez obrońcę ustanowionego z urzędu, na które składa się koszt przejazdu obrońcy z K. do Sądu Okręgowego w B. i z powrotem celem zapoznania się z aktami sprawy, albowiem nie zostały one opłacone w całości ani w części.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniesiona kasacja jest oczywiście bezzasadna.

Na wstępie przypomnieć należy, że stosownie do brzmienia art. 523 § 1 k.p.k. kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Analizując zatem przez pryzmat powyższych wymogów ustawowych zarzuty rozpatrywanej kasacji, stwierdzić należało, że są one całkowicie niezasadne. Konsekwencją zaś takiej oceny było uznanie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia za oczywiście bezzasadny, co umożliwiło jego

oddalenie na posiedzeniu, bez udziału stron, zgodnie z przepisem art. 535 § 3 k.p.k.

Odnosząc się do zarzuty sformułowanego przez obrońcę skazanego w pkt. I kasacji przywołać należy w tym miejscu pkt 3 uchwały Składu Połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. BSA I-4110-1/20, która w sposób nie budzący wątpliwości przesądza o jego niesłuszności (OSNK 2020, z. 2, poz. 7). Stosownie bowiem do wskazanego wyżej pkt. 3 uchwały „Wykładnia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 379 pkt 4 k.p.c. przyjęta w punktach 1 i 2 niniejszej uchwały nie ma zastosowania do orzeczeń wydanych przez sądy przed dniem jej podjęcia oraz do orzeczeń, które zostaną wydane w toczących się w tym dniu postępowaniach na podstawie Kodeksu postępowania karnego przed danym składem sądu.”.

Wobec faktu, że uchwała podjęta została w dniu 23 stycznia 2020 r. i jest jednoznaczna w swej treści, a wyrok Sądu Okręgowego w B. – w którego wydaniu uczestniczyła sędzia B. H. – zapadł w dniu 5 września 2019 r., kwestionowana przez obrońcę obsada tego Sądu procedującego, a następnie rozstrzygającego w przedmiocie odpowiedzialności karnej R. Ż., nie może stanowić podstawy stwierdzenia zaistnienia tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej o jakiej mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k..

Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (tj. Dz.U.2021.1904), zwanej dalej „ustawą o SN”, z chwilą podjęcia uchwały w składzie jak w tym wypadku, uzyskuje ona moc zasady prawnej i wiąże każdy skład Sądu Najwyższego, do czasu, kiedy stosownie do treści normy art. 88 ust. 2 ustawy o SN nie nastąpiłoby odstępnie od jej stosowania. Do dnia wydania orzeczenia w niniejszej sprawie od opisanej wyżej uchwały nie odstępiono. Wobec powyższego Sąd Najwyższy w składzie rozstrzygającym w kwestii zasadności kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego R. Ż. jest związany podjętą uchwałą nie tylko z uwagi przywołane regulacje ustawy o SN, ale również dlatego, że aprobeuje argumentację prawną w niej zaprezentowaną przy uwzględnieniu, że nie zmienił się stan prawny, na podstawie którego została podjęta.

Sąd Najwyższy procedujący w niniejszej sprawie nie stracił z pola widzenia, że w dniu 20 kwietnia 2020 r. w sprawie U 2/20 Trybunał Konstytucyjny wydał

orzeczenie, w treści którego stwierdził, że omawiana tu uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. jest niezgodna z:

1. art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
2. art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.);
3. art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.), zwanej dalej „EKPC”; (OTK-A 2020, poz. 61 – Dz.U. 2020.376).

Wskazane orzeczenie nie ma jednak takiego skutku, który unicestwiłby obowiązek stosowania przez Sąd Najwyższy, także w składzie procedującym w niniejszej sprawie, wykładni art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zaprezentowanej w wymienionej uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. Szczegółowa argumentacja w tym zakresie została zaprezentowana w uzasadnieniu postanowienia z dnia 16 września 2021 r., sygn. akt I KZ 29/21, (OSNK 2021, z. 10, poz. 49), a następnie zaakceptowana w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2021 r., sygn. akt V KZ 47/21. W treści uzasadnień tych orzeczeń, w których poddane zostały analizie konsekwencje udziału w składzie Sądu Najwyższego osoby, która została powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) utworzonej na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, Sąd Najwyższy odniósł się również do kwestii obowiązywania uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r. w kontekście orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, w tym wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20. Zapatrywania przedstawione w tych postanowieniach Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie podziela i w związku z tym uznaje, że powoływana wyżej uchwała nadal obowiązuje, a inne składy tego Sądu (Sądu Najwyższego) zobligowane są do jej stosowania – jako zasady prawnej – w tym również pominiętego przez obrońcę w tej kasacji jej pkt. 3.

Odnotować należy, że w dniu 23 września 2021 r., w sprawie o sygn. akt IV KZ (...), zostało wydane postanowienie, w uzasadnieniu którego zanegowano argumentację przedstawioną w postanowieniu z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, przy podkreśleniu cechy ostateczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie U 2/20, a to w oparciu o przepis art. 190 ust. 1 Konstytucji RP. W treści tego orzeczenia brak jest jednak pełnej, a przede wszystkim pogłębionej argumentacji, która podważyłaby wykładnię dokonaną w sprawie I KZ 29/21, zgodnie z którą w toku procedowania w sprawie U 2/20 mogło dojść do popełnienia deliktu konstytucyjnego, a w związku z tym powołanemu orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, kwestionującemu uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., nie można przyznać waloru wynikającego z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP. Zawarta w postanowieniu o sygn. akt IV KZ 37/21 argumentacja jest nie tylko wybiórcza, lecz pomija m.in. szerokie wywody zaprezentowane w zdaniach odrębnych do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawie U 2/20, a przede wszystkim jednoznaczne stanowisko w tym względzie zawarte w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 7 maja 2021 r., nr 4907/18, *Xsero Floe przeciwko Polsce* (LEX nr 3170326), który powyższe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego oceniał przez pryzmat art. 6 ust. 1 EKPC. Niczego w tym względzie nie mogło też zmienić postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 czerwca 2021 r., P 7/20 (OTK-A 2021, poz.30) – *vide* argumentacja zawarta w postanowieniu Sadu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21.

Odwołując się do powyższej argumentacji należało uznać, że uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, obowiązuje i wiąże Sąd Najwyższy. Konsekwencją tego było uznanie za niezasadny zarzutu postawionego w treści nadzwyczajnego środka zaskarżenia złożonego przez obrońcę R. Ż., a dotyczącego uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Wprawdzie orzekająca w przedmiocie skazania oskarżonego R. Ż. – w składzie sądu pierwszej instancji – sędzia B. H. uzyskała nominację na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), a następnie powołana została na mocy postanowienia Prezydenta RP z dnia 4 lutego

2019 r. do pełnienia urzędu sędziego Sądu Okręgowego w B. (pkt. III ppkt. 7 tego postanowienia), jednakże z uwagi na datę wydania przez sąd *a quo* wyroku z jej udziałem tj. przed dniem wskazanym w pkt. 3 uchwały, orzeczenie to nie jest obarczone wadą w postaci nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Jak słusznie zauważył Prokurator w udzielonej w niniejszej sprawie pisemnej odpowiedzi na kasację, sformułowany jako drugi zarzut kasacji odwołujący się do nienależytej kontroli instancyjnej jakiej dokonać miał Sąd drugiej instancji stanowi: „(...) polemikę z uzasadnieniem wyroku sądu odwoławczego (...)”, ponieważ: „(...) tak naprawdę obrońca nie wskazał, których wniosków i zarzutów apelacji z dnia 12.11.2019 r. sąd nie rozważył”. Podkreślić należy, że w apelacji został podniesiony jedynie zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, który mógł mieć wpływ na treść wyroku, a polegający – zdaniem obrońcy – na dowolnym ustaleniu strony podmiotowej czynu i uznaniu, że oskarżony R. Ż. działając z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia T. P. dopuścił się zbrodni z art. 148 § 1 k.k. czego efektem było wymierzenie mu rażąco niewspółmiernej kary 15 lat pozbawienia wolności, podczas gdy – w ocenie autora zwykłego środka odwoławczego – zgromadzony materiał dowodowy pozwalał na przypisanie R. Ż. jedynie sprawstwa czynu spenalizowanego w art. 158 § 3 k.k.

Uważna lektura uzasadnienia wyroku sporządzonego przez Sąd Apelacyjny w (...) prowadzi do diametralnie odmiennego wniosku od tego, który przyjęła obrońca skazanego w treści nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Sąd drugiej instancji w sposób bardzo drobiazgowy i przekonywujący wskazał, dlaczego, ustalenia Sądu pierwszej instancji w zakresie skazania R. Ż. za zabójstwo z zamiarem ewentualnym były prawidłowe i dlaczego uznania tego sądu nie znalazły zarzuty sformułowane w apelacji (*vide* pkt 3.1 i 3.2 tego uzasadnienia). Sąd dokonał szczegółowej oceny zarówno zamiaru, jaki towarzyszył R. Ż., w tym w kontekście poczytalności skazanego w chwili czynu, przeprowadzając w tym zakresie rozbudowane wywody. Odniosł się również sąd *ad quem* do kwestii przyjętej przez Sąd pierwszej instancji kwalifikacji prawnej oraz okoliczności wpływających na wymiar kary, którą należało orzec w odniesieniu do tego

skazanego. Brak jest zatem jakichkolwiek podstaw, aby kwestionować prawidłowość przeprowadzonej przez Sąd odwoławczy kontroli instancyjnej.

Wobec sytuacji majątkowej skazanego, której efektem było przyznanie mu obrońcy z urzędu, za zasadne uznano zwolnienie R. Ź. – na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. – od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne.

Natomiast orzeczenie o zasądzeniu wynagrodzenia dla obrońcy z urzędu za sporządzenie i wniesienie kasacji znajduje swoją podstawę normatywną w treści przepisu art. 29 ust. 1 ustawy z 26 maja 1982 r. Prawo o advokaturze (t.j. Dz. U. 2020.1651) w zw. z § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3 oraz § 17 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. 2019.18). Przyznanie wnioskowanej przez obrońcę kwoty tytułem zwrotu niezbędnych i udokumentowanych wydatków poniesionych przez adwokata w toku postępowania uzasadnione było natomiast treścią § 2 pkt 2 powołanego wyżej rozporządzenia.

Uwzględniając powyższe postanowiono, jak w części dyspozytywnej.